

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ, ЯКІ СКАСУВАЛИ ПОПЕРЕДНЮ СУДОВУ ПРАКТИКУ (на 02.04.2026)

- ✓ Щодо права профспілки вимагати розірвання трудового договору з керівником підприємства
- ✓ Щодо права особи, яка не є стороною правочину, на оскарження договору, спрямованого на уникнення звернення стягнення на майно боржника
- ✓ Щодо права споживача на забезпечення позову шляхом заборони відключення або відновлення електропостачання на час судового розгляду (п. 7.11 ПРРЕЕ)
- ✓ Щодо неможливості витребування майна від добросовісного набувача, який придбав його на електронних торгах у порядку виконання судового рішення
- ✓ Щодо юрисдикції спорів про оскарження рішень суб'єктів владних повноважень з приводу забудови земельних ділянок, які породжують цивільні права та обов'язки інших осіб

Скасована правова позиція	Актуальна правова позиція
Щодо права профспілки вимагати розірвання трудового договору з керівником підприємства	
Правова позиція КЦС ВС згідно з Постановою від 11.12.2029 у справі №266/4331/17	Правова позиція ВП ВС згідно з Постановою від 21.01.2026 року у справі № 359/8573/20
Працівники мають право, зокрема, на об'єднання в професійні спілки та на вирішення колективних трудових конфліктів (спорів) у встановленому законом порядку. Первинні профспілкові організації на підприємствах, в установах, організаціях та їх структурних підрозділах представляють інтереси своїх членів і захищають їх трудові, соціально-економічні права та інтереси. Первинні профспілкові організації здійснюють свої повноваження через утворені відповідно до статуту (положення) виборні органи, а в організаціях, де виборні органи не утворюються, - через профспілкового представника, уповноваженого згідно із статутом на представництво інтересів членів професійної спілки, який діє в межах прав, наданих Законом України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» та статутом професійної спілки (стаття 2, частини перша, друга статті 246 КЗпП України). Перелік повноважень виборного органу первинної профспілкової організації на підприємстві, в установі, організації передбачений статтею 247 КЗпП України, пунктом 9 якої передбачено, що виборний орган первинної профспілкової організації приймає рішення про вимогу до власника або уповноваженого ним органу розірвати трудовий договір (контракт) з керівником підприємства, установи, організації, якщо він порушує Закон України «Про професійні	Законодавство до травня 2001 року закріплювало, що право на прийняття рішення про вимогу до роботодавця розірвати трудовий договір (контракт) з керівником підприємства, установи або організації мав лише профспілковий (виборний) орган, який підписав колективний договір за дорученням трудового колективу. Якщо ж договір підписав інший представницький орган, вимогу міг подати лише він. Надалі вказані положення законодавства зазнали змін. Законом України від 05.04.2001 № 2343-III «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України» (набув чинності 04.05.2001) з урахуванням змін, внесених згідно із Законом України від 10.07.2003 № 1096-IV «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань діяльності профспілок», ст. 45 викладено в новій редакції, у якій зазначено, що на вимогу виборного органу первинної профспілкової організації (профспілкового представника) власник або уповноважений ним орган повинен розірвати трудовий договір з керівником підприємства, установи, організації, якщо він порушує законодавство про працю, про колективні договори і угоди, Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» (ч. 1 ст. 45 КЗпП України). Аналогічну за змістом норму викладено у п. 9 ч. 1 ст. 247 КЗпП України з урахуванням змін, внесених Законом України від

спілки, їх права та гарантії діяльності», законодавство про працю, не виконує зобов'язань за колективним договором, допускає інші порушення законодавства про колективні договори.

Первинна профспілкова організація, що відмовилася від участі в представницькому органі, позбавляється права представляти інтереси найманих працівників при підписанні колективного договору (частина друга статті 37 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»).

Установивши, що між адміністрацією ДП «Маріупольський морський торговельний порт» та уповноваженим представником працівників - Профспілковою організацією ДП «Маріупольський морський торговий порт» укладений колективний договір на 2015-2018 роки, у підписанні якого відповідач, не будучи членом спільного представницького органу профспілок, участі не приймав, та за відсутності належних і допустимих доказів на підтвердження порушень позивачем законодавства про працю та Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», суд першої інстанції, з висновками якого погодився апеляційний суд, дійшов правильного висновку про обґрунтованість позовних вимог особи.

За наявності на підприємстві, установі, організації декількох профспілкових організацій, які здійснюють представництво і захист прав та інтересів членів профспілок, їх виборні органи на відповідному рівні договірного регулювання повинні узгоджувати своїх дії задля досягнення своїх статутних цілей і завдань в питанні захисту інтересів членів своїх профспілок для уникнення

10.07.2003 № 1096-IV «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань діяльності профспілок».

Законом України «Про внесення змін до Закону України від 13.12.2001 № 2886-III «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» п. 9 ч. 1 ст. 38 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» було викладено у новій редакції, в якій зазначається, що виборний орган первинної профспілкової організації на підприємстві, в установі або організації приймає рішення про вимогу до роботодавця розірвати трудовий договір (контракт) з керівником підприємства, установи, організації, якщо він порушує цей Закон, законодавство про працю, ухиляється від участі у переговорах щодо укладення або зміни колективного договору, не виконує зобов'язань за колективним договором, допускає інші порушення законодавства про колективні договори.

Отже, на момент виникнення спірних відносин у цій справі положення ст.ст. 45 та 247 КЗпП України, ст.ст. 33 та 38 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» не пов'язували можливість реалізації права профспілкового органу на звернення з вимогою про розірвання трудового договору з керівником підприємства з фактом підписання колективного договору чи участі в спільному (об'єднаному) органі.

Такий висновок узгоджується з положеннями Конституції України. Ст. 36 Конституції України закріплено принцип рівності прав усіх професійних спілок.

Відповідно до ст. 10 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» встановлено, що усі профспілки рівні перед законом і мають рівні права щодо здійснення

можливого прийняття рішення, яке б суперечило правам та інтересам членів іншої профспілкової організації, оскільки за законом профспілки є рівними у своїх правах.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/86505063>

представництва та захисту прав і інтересів членів профспілки. Конституційний Суд України у п. 3 Рішення № 14-рп/98 від 29.10.1998 у справі № 1-31/98 зазначає про те, що зі змісту ч. 3 ст. 36 Конституції України випливає, що всі професійні спілки, які утворені і діють згідно з їх статутами на підприємствах, в установах, організаціях, мають гарантовані Конституцією України рівні права для захисту трудових і соціально-економічних прав та інтересів своїх членів.

Якщо на підприємстві діє декілька первинних профспілкових організацій, кожна з них (через виборний орган або профспілкового представника) незалежно від членства у спільному представницькому органі та участі в укладенні колективного договору має право самостійно звертатися до власника або уповноваженого ним органу з вимогою про розірвання трудового договору з керівником підприємства відповідно до ч. 1 ст. 45 КЗпП України (п. 9 ч. 1 ст. 247 КЗпП України, ч. 1 ст. 33, п. 9 ч. 1 ст. 38 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»).

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/134124018>

Скасована правова позиція	Актуальна правова позиція
Щодо права особи, яка не є стороною правочину, на оскарження договору, спрямованого на уникнення звернення стягнення на майно боржника	
Правова позиція ВП ВС згідно з Постановою від 03.07.2019 у справі №369/11268/16-ц	Правова позиція ВП ВС згідно з Постановою від 04.02.2026 у справі № 910/6654/24
У ст.202 ЦК України визначено, що правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків. Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину, передбачені у ст.203 ЦК України. Підстави недійсності правочину визначені у ст.215 ЦК України. Згідно зі ст.717 ЦК України за договором дарування одна сторона (дарувальник) передає або зобов'язується передати в майбутньому другій стороні (обдаровуваному) безоплатно майно (дарунок) у власність. За змістом ч.5 ст.203 ЦК України правочин має бути спрямований на реальне настання правових наслідків, що обумовлені ним. Відповідно до змісту ст.234 ЦК України фіктивним є правочин, який вчинено без наміру створення правових наслідків, які обумовлювалися цим правочином. Фіктивний правочин визнається судом недійсним. Для визнання правочину фіктивним суди повинні встановити наявність умислу в усіх сторін правочину. При цьому необхідно враховувати, що саме по собі невиконання правочину сторонами не означає, що укладено фіктивний правочин. Якщо сторонами не вчинено будь-яких дій на виконання такого правочину, суд ухвалює рішення про	У разі звернення до суду з позовом про визнання недійсним договору його стороною з метою домогтися відновлення власного порушеного права (та/або інтересу), реституція застосовується лише між сторонами такого правочину. У разі звернення з таким позовом третьої особи (не сторони договору) з метою захисту прав та інтересів кредитора вимога про визнання недійсним фраздаторного правочину є належним та ефективним способом захисту, оскільки кредитор зазвичай зацікавлений у поверненні йому грошових коштів, а не майна, яке в подальшому слід буде відчужувати для отримання цих коштів. Покладення тягара щодо повернення майна боржника (спонукання до оспорення фраздаторного правочину, тобто ініціювання наступних судових процесів) на кредитора, який уже виграв попередній судовий процес щодо стягнення суми боргу і правомірно очікує від держави вчинення усіх можливих дій на забезпечення виконання судового рішення компетентними органами, нівелює сутність конституційного права кредитора на судовий захист та суперечить положенням ст.ст. 3, 8, ч.ч. 1, 2 ст. 55, ч.ч. 1, 2 ст. 129-1 Конституції України. Обов'язок ініціювання будь-якого наступного судового процесу з метою виконання попереднього судового рішення Законом України «Про виконавче провадження» покладено на

визнання правочину недійсним без застосування будь-яких наслідків.

У фіктивних правочинах внутрішня воля сторін не відповідає зовнішньому її прояву, тобто обидві сторони, вчиняючи фіктивний правочин, знають заздалегідь, що він не буде виконаний, тобто мають інші цілі, ніж передбачені правочином. Такий правочин завжди укладається умисно.

Основними ознаками фіктивного правочину є: введення в оману (до або в момент укладення угоди) третьої особи щодо фактичних обставин правочину або дійсних намірів учасників; свідомий намір невиконання зобов'язань договору; приховування справжніх намірів учасників правочину.

Позивач вправі звернутися до суду із позовом про визнання договору недійсним, як такого, що направлений на уникнення звернення стягнення на майно боржника, на підставі загальних засад цивільного законодавства (п.6 ст.3 ЦК України) та недопустимості зловживання правом (ч.3 ст.13 ЦК України), та послатися на спеціальну норму, що передбачає підставу визнання правочину недійсним, якою може бути як підстава, передбачена ст.234 ЦК України, так і інша, наприклад, підстава, передбачена ст.228 ЦК України.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/83482786>

компетентні органи, уповноважені державою на забезпечення виконання судових рішень, а не на кредитора, який правомірно очікує від держави належного виконання остаточного судового рішення про стягнення боргу.

Велика Палата Верховного Суду в постанові від 10 вересня 2025 року у справі № 367/252/24 виснувала, що виконавець має право звернутися до суду з позовом щодо оспорення фraudаторного правочину саме в інтересах стягувача у виконавчому провадженні.

Між тим, варто акцентувати увагу на тому, що Велика Палата Верховного Суду у постанові від 10 вересня 2025 року у справі № 367/252/24 вкотре наголосила, що за захистом своїх невизнаних, оспорених або порушених прав має насамперед звертатися особа, чії права не визнаються, оспоруються або порушуються. У цьому випадку такою особою, безумовно, є кредитор - стягувач у виконавчому провадженні.

Проте якщо стягувач з певних причин за захистом своїх прав у спосіб оспорення фraudаторного правочину не звертається, то такий позов може пред'явити виконавець, оскільки таке право йому надано законом, а саме ч. 4 ст. 9 Закону України «Про виконавче провадження».

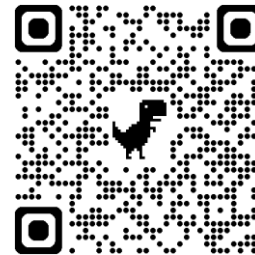
Таким чином, Велика Палата Верховного Суду вчергове резюмує, що право на звернення з позовом про визнання правочину боржника недійсним з підстав фraudаторності належить як виконавцю, так і особі, яка не була стороною цього правочину, проте є кредитором відповідача в іншому зобов'язанні та пред'явила майнову вимогу (зокрема, набула або може набути статусу стягувача у виконавчому провадженні).

Велика Палата Верховного Суду наголошує, що стягувач

самостійно як заінтересована особа, яка заперечує дійсність договору на підставах, встановлених законом, має право на звернення з позовом про визнання такого правочину недійсним, як передбачено ч. 3 ст. 215 ЦК України.

Позивач, який не був стороною оспорюваного правочину, вправі звернутися до суду з позовом про визнання договору недійсним як такого, що направлений на уникнення звернення стягнення на майно боржника, на підставі загальних засад цивільного законодавства (п. 6 ст. 3 ЦК України) та недопустимості зловживання правом (ч. 3 ст. 13 ЦК України).

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/134266626>

Скасована правова позиція	Актуальна правова позиція
Щодо права споживача на забезпечення позову шляхом заборони відключення або відновлення електропостачання на час судового розгляду (п. 7.11 ПРРЕЕ)	
Правова позиція КГС ВС згідно Постанови від 06.05.2024 у справі № 922/5196/23	Правова позиція ВП ВС згідно з Постановою від 11.02.2026 року у справі № 344/13201/23
Суди попередніх інстанцій послалися на абз.4 п.7.11 ПРРЕЕ, відповідно до якого на період розгляду судом спірних питань щодо порушення споживачем цих Правил та/або умов договорів, наявність яких передбачена цими Правилами, припинення електропостачання такого споживача, пов'язане з оскаржуваним фактом порушення, не здійснюється за умови своєчасного надання споживачем до моменту відключення відповідної ухвали суду про прийняття позовної заяви до розгляду. Відкриття провадження у справі після факту відключення споживача є підставою для відновлення електропостачання. Норма права, встановлена в абз.4 п.7.11 ПРРЕЕ, є імперативною для суб'єкта постачання електричної енергії, якому належить право відключити споживача від електропостачання та відновити його. Вказана норма права діє самостійно за наявності визначених в її гіпотезі умов, незалежно від наявності підстав для застосування судом заходів забезпечення позову. Оскільки АТ "Харківобленерго" не є суб'єктом електропостачання, а позивач у своєму позові порушує питання щодо правомірності/неправомірності дій суб'єкта, який є оператором системи розподілу, а не порушення споживачем ПРРЕЕ та/або умов договорів, то суди	Ініціювання споживачем спору щодо порушення ПРРЕЕ є самостійною підставою для того, щоб позивача не відключали від електропостачання з підстав існування спору щодо правомірності припинення електропостачання. Підставою для незастосування заходів щодо припинення електропостачання споживачу є ухвала про прийняття позовної заяви, а відкриття провадження у справі після факту відключення споживача є підставою для відновлення електропостачання. За своєю суттю постачання електричної енергії передбачає доволі складну технологічну процедуру. Процес відновлення постачання електричної енергії споживачу постачальником та оператором розподілу систем є тривалим і у разі припинення постачання електричної енергії та встановлення судом безпідставності такого припинення, процедура відновлення постачання електричної енергії споживачу займе тривалий проміжок часу, що призведе до порушення прав споживача. Мета застосування п. 7.11 ПРРЕЕ збігається з метою забезпечення позову, а тому його реалізацію необхідно здійснювати в межах відповідного спору до ухвалення судового рішення по суті справи. Вирішення питання щодо відновлення / припинення або обмеження електропостачання на підставі п. 7.11 ПРРЕЕ здійснюється шляхом використання інституту процесуального права - забезпечення позову, це буде відповідати завданням та

попередніх інстанцій допустили порушення ст.ст. 136, 137 ГПК та дійшли помилкових висновків про наявність підстав для задоволення заяви про забезпечення позову шляхом заборони вчинення дій спрямованих на припинення чи обмеження електропостачання.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/118866639>

основним засадам судочинства.

Окреме застосування п. 7.11 ПРРЕЕ призводить до штучного подвоєння судових спорів у справах за позовами споживачів до електропостачальників, що не відповідає розумності строків розгляду справи судом та принципу процесуальної економії.

Отже, у випадку звернення споживача до суду за захистом своїх прав безальтернативним та найефективнішим для практичного застосування п. 7.11 ПРРЕЕ є механізм забезпечення позову з огляду на зміст цієї норми права, а саме постановлення ухвали про заборону відключення електропостачання такого споживача на час вирішення справи про оскарження факту порушення споживачем цих Правил та/або умов договорів.

У протилежному випадку, якщо електропостачальники не виконують вимоги п. 7.11 ПРРЕЕ в межах ініційованого спору, це наслідок, матиме звернення до суду в рамках іншого судового процесу.

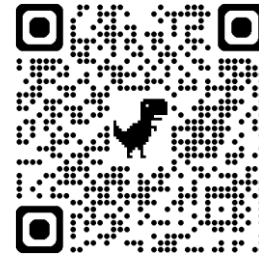
Реалізація передбаченого п. 7.11 ПРРЕЕ права на збереження електропостачання на час вирішення судового між споживачем і електропостачальником через механізм ст.ст. 149, 150 ЦПК України сприяє зменшенню кількості справ позовного провадження між тими ж сторонами про той самий предмет, пришвидшенню розгляду, полегшує можливість примусового виконання та скорочує термін на захист прав споживачів.

Споживач має право звернутися до суду із заявою про забезпечення позову шляхом заборони відключення електропостачання такого споживача на час вирішення справи про оскарження факту порушення споживачем цих Правил та/або умов договорів.

Відкриття провадження у справі після факту відключення споживача є підставою для відновлення електропостачання за заявою споживача (обґрунтованою правом, визначеним

абз. 4 п. 7.11 ПРРЕЕ) за ухвалою суду про зобов'язання відновити електропостачання споживачеві, постановленої у порядку забезпечення позову

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/134456475>

Скасована правова позиція	Актуальна правова позиція
Щодо неможливості витребування майна від добросовісного набувача, який придбав його на електронних торгах у порядку виконання судового рішення	
Правова позиція КГС ВС згідно з Постановою від 24.06.2024 року у справі № 917/1500/18(917/1506/24)	Правова позиція КГС ВС згідно з Постановою від 11.02.2026 року у справі № 917/1500/18(917/1513/24)
Суди попередніх інстанцій встановили, що особа 1 є добросовісним набувачем в розумінні статті 388 ЦК України, оскільки автомобіль придбано не безпосередньо у власника, а в особи, яка не мала права його відчужувати . Відповідно до пункту 3 частини першої статті 388 ЦК України у разі, якщо майно за відплатним договором придбане в особи, яка не мала права його відчужувати, про що набувач не знав і не міг знати (добросовісний набувач), власник має право витребувати це майно від набувача лише у разі, якщо майно, зокрема, вибуло з володіння власника або особи, якій він передав майно у володіння, не з їхньої волі іншим шляхом. Згідно з встановленими судами попередніх інстанцій обставинами, які не спростовано скаржником, всупереч заборон, передбачених зокрема й законом, позивач поза його волею був позбавлений права володіння на спірне майно. Тому колегія суддів вважає правильними висновки в оскаржуваних судових рішеннях про те, що визнання недійсним правочину з продажу спірного майна боржником, в цьому випадку свідчить про наявність порушених прав позивача та правових підстав для звернення останнього до суду з цим позовом. Установлення цього факту є достатнім для того, щоб у позивача виникли правові підстави для витребування спірного майна від добросовісного набувача в порядку статті 388 ЦК України. Судами попередніх інстанцій встановлено, що майно вибуло	Законом передбачено захист прав добросовісних набувачів у разі придбання ними майна у порядку, встановленому для виконання судових рішень (ч. 2 ст. 388 ЦК України). Саме законодавець визначив це безумовним правилом, закріпивши його у цій нормі. Установлене в ч. 2 ст. 388 ЦК України "обмеження віндикації" ґрунтується на авторитеті держави і суду, рішення якого як найважливіший акт правосуддя є обов'язковим до виконання на всій території України. Прилюдні торги у межах здійснення виконавчого провадження мають виступати найбезпечнішим способом набуття майна, публічна процедура реалізації якого гарантує невідворотність результатів торгів та "юридичне очищення" майна, придбаного у такий спосіб. Добросовісний набувач не може відповідати у зв'язку із порушеннями інших осіб, допущеними в рамках процедур, спеціально призначених для запобігання шахрайства при вчиненні правочинів з нерухомим майном. Конструкція, за якої добросовісний набувач втрачає такий статус всупереч приписам ст. 388 ЦК України, а тому втрачає майно і сам змушений шукати способи компенсації своїх втрат, є неприйнятною та покладає на добросовісного набувача індивідуальний та надмірний тягар. Законодавець у ч. 2 ст. 388 ЦК України закріпив норму, яка містить заборону на витребування майна, проданого на електронних торгах на виконання судових рішень, від

з володіння власника поза його волею. Повернення у власність позивача вказаного майна, відчуженого поза його волею переслідує легітимну мету охорони права власності особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб, а також з метою дотримання таких прав відповідно до загальних інтересів суспільства.

Також, пропорційність втручання у право володіння та справедливий баланс між інтересами суспільства, пов'язаними з цим втручанням, й інтересами особи, яка зазнає такого втручання, в цьому випадку полягає у тому, що позивач, поза його волею був позбавлений права володіння на спірне майно.

З огляду на вищевикладене, єдиним можливим в цьому випадку способом поновлення порушеного права позивача на володіння спірним майном, який може забезпечити приведення обсягу прав сторін в контексті спірного майна у стан, який існував до його відчуження, є саме витребування належного позивачу майна.

Віндикація в межах провадження у справі про банкрутство є не лише способом консолідації ліквідаційної маси, оскільки захист права власності боржника, з урахуванням статті 1 Першого протоколу до Конвенції, також презюмується. Такий захист спрямований на попередження свавільного захоплення власності, конфіскації, експропріації та інших порушень безперешкодного користування своїм майном саме власником, в тому числі власником, який є боржником у провадженні у справі про банкрутство, оскільки власник майна наділений в тому числі правом на погашення власних боргів за рахунок належного йому майна. Повернення майна може прямо вплинути як на діяльність юридичної особи-боржника в

добросовісного набувача. Тож єдиним можливим механізмом відновлення порушених прав є витребування такого майна, однак за умови доведеності недобросовісності набувача.

За обставин придбання відповідачем майна на електронному аукціоні у виконавчому провадженні щодо виконання рішення суду відсутні підстави для обмежувального тлумачення норми ст. 388 ЦК України без урахування частини другої зазначеної статті в редакції, що діяла на момент виникнення спірних правовідносин, згідно з якою майно не може бути витребувано від добросовісного набувача, якщо воно було продане у порядку, встановленому для виконання судових рішень.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/134499312>

цілому, так і на права керівників юридичної особи, так і на її учасників.

За встановлених у цій справі обставин, втручання у право добросовісного набувача на володіння майном в цьому випадку переслідує легітимну мету, цей захід є пропорційним легітимній меті втручання у право та не призводить до понесення останнім індивідуального і надмірного тягара.

З огляду на викладене, визначальним для надання правильної оцінки фактичним обставинам та для правильного застосування норм права у цьому випадку при розгляді позову про витребування майна з чужого незаконного володіння є дослідження правомірності саме первісного відчуження спірного майна, а не відчуження спірного майна на електронних торгах, яке є різновидом правочинів в ланцюгу наступних після першого перепродажів спірного майна.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/128721809>

Скасована правова позиція	Актуальна правова позиція
Щодо юрисдикції спорів про оскарження рішень суб'єктів владних повноважень з приводу забудови земельних ділянок, які породжують цивільні права та обов'язки інших осіб	
Правова позиція КЦС ВС згідно з Постановою від 27.11.2024 року у справі № 308/13866/23	Правова позиція КЦС ВС згідно з Постановою від 02.02.2026 року у справі № 308/17484/23
Критеріями розмежування судової юрисдикції, тобто передбаченими законом умовами, за яких певна справа підлягає розгляду за правилами того чи іншого виду судочинства, є суб'єктний склад правовідносин, предмет спору та характер спірних матеріальних правовідносин. Крім того, таким критерієм може бути пряма вказівка в законі на вид судочинства, в якому розглядається визначена категорія справ. Під час визначення предметної юрисдикції справ суди повинні виходити із суті права та/або інтересу, за захистом якого звернулася особа, заявлених вимог, характеру спірних правовідносин, змісту та юридичної природи обставин у справі. Суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи, що виникають з цивільних, земельних, трудових, сімейних, житлових та інших правовідносин, крім справ, розгляд яких здійснюється в порядку іншого судочинства (частина перша статті 19 ЦПК України). Тобто в порядку цивільного судочинства розглядаються справи, що виникають із приватноправових відносин. Приватноправові відносини вирізняються наявністю майнового чи немайнового особистого інтересу учасника. Спір має приватноправовий характер, якщо він обумовлений порушенням або загрозою порушення приватного права чи інтересу, як правило майнового, конкретного суб'єкта, що	Суди попередніх інстанцій зробили висновок, що позивачі мають право на звернення з цим позовом у порядку, передбаченому КАС України, оскільки звернулися за захистом прав невичерпного кола осіб на безпечне життєве середовище, безпечне довкілля, що, у свою чергу, свідчить про наявність спору у публічно-правових відносинах та виключає приватно-правовий характер спору між сторонами. Проте аналіз Єдиного державного реєстру судових рішень свідчить, що подібні справи щодо оскарження громадянами - членами територіальних громад (з обґрунтуванням необхідності захисту громадських та приватних інтересів під час планування і забудови територій) рішень органів державної влади та місцевого самоврядування (суб'єктів владних повноважень) стосовно забудови земельних ділянок на місцевому рівні (про надання дозволів на розроблення проєктів землеустрою щодо відведення земельних ділянок, затвердження відповідних проєктів землеустрою та надання земельних ділянок у користування, зміни їх цільового призначення, містобудівних умов та обмежень земельної ділянки та інших, виданих в інтересах інших осіб (забудовників, землекористувачів)) суди розглядають в порядку цивільного судочинства, у тому числі, враховуючи, що у таких справах вимога про визнання рішення незаконним може розглядатися як спосіб захисту порушеного цивільного права за

підлягає захисту в спосіб, передбачений законодавством для сфери приватноправових відносин, навіть якщо до порушення приватного права чи інтересу призвели управлінські дії суб'єктів владних повноважень.

До компетенції адміністративних судів належать спори фізичних чи юридичних осіб з органом державної влади, органом місцевого самоврядування, їхньою посадовою або службовою особою, предметом яких є перевірка законності рішень, дій чи бездіяльності цих органів (осіб), прийнятих або вчинених ними при здійсненні владних управлінських функцій.

Визначальною ознакою справи адміністративної юрисдикції є суть (зміст, характер) спору. Публічно-правовий спір, на який поширюється юрисдикція адміністративних судів, є спором між учасниками публічно-правових відносин і стосується саме цих відносин.

Суд першої інстанції, з висновком якого погодився апеляційний суд, урахувуючи суб'єктний склад сторін (ОВА, Управління містобудування та архітектури міської ради здійснюють публічно-владні управлінські функції), предмет спору та характер спірних правовідносин у їх сукупності, дійшов правильного висновку про те, що спір щодо визнання протиправними та скасування розпоряджень голови ОВА «Про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки та надання земельної ділянки у постійне користування зі зміною цільового призначення» та «Про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки зі зміною цільового призначення», а також містобудівних умов та обмежень для проєктування об'єкта будівництва, є публічно-правовим та має вирішуватися судами за

статтею 16 ЦК України, оскільки фактично підґрунтям і метою пред'явлення такої позовної вимоги є оспорювання цивільного права особи, що виникло в результаті реалізації рішення суб'єкта владних повноважень або існувало на час його прийняття.

Не є публічно-правовим спір між суб'єктом владних повноважень та суб'єктом приватного права - фізичною чи юридичною особою, у якому управлінські дії суб'єкта владних повноважень спрямовані на виникнення, зміну або припинення цивільних прав фізичної чи юридичної особи. У такому випадку це спір про право цивільне, незважаючи на те, що у спорі бере участь суб'єкт публічного права, а спірні правовідносини врегульовано нормами цивільного та адміністративного права.

Незалежно від предмету та підстав позову, спори щодо оскарження рішень органів державної влади та місцевого самоврядування (суб'єктів владних повноважень) стосовно забудови земельних ділянок на місцевому рівні, в результаті реалізації яких у інших осіб виникають цивільні права та/або обов'язки або які існували на час їх прийняття, є приватноправовими, які належить розглядати в порядку цивільного судочинства.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/134085452>

правилами адміністративного судочинства.

Доводи про те, що суть його позовних вимог у цій справі зводиться до захисту особистого немайнового права - права на безпечне для життя і здоров'я довкілля та пов'язані з ним право на здоров'я (життя), право на усунення небезпеки, яка загрожує життю та здоров'ю, право на охорону здоров'я, право на повагу до приватного життя в розумінні статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, права на користування майном згідно з його функціональним призначенням (будинком та земельними ділянками особистими та тими, що перебувають у його правомірному користуванні), а відповідний спір не є публічно-правовим спором і не відноситься до юрисдикції адміністративних судів, відхиляються Верховним Судом як необґрунтовані, оскільки фактично суть вимог заявника зводиться до оскарження розпоряджень суб'єкта владних повноважень з мотивів недотримання ним процедури прийняття оспорюваних розпоряджень. Наведене виключає приватно-правовий характер спірних правовідносин.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/123469086>

